

Hồ Anh Thái

Tin thật lòng

Khéo chọn ngày. Thứ sáu. Cuối tuần. Sôi động cả Hãng liên doanh bảy mươi phần trăm vốn Ta ba mươi phần trăm vốn Tây. Tổng giám đốc ta đích thân chọn ngày phong trạng. Nô nức thi cử cả tháng nay rồi. Sĩ tử phải dưới tuổi ba mươi, làm việc cho tổng công ty NOCO từ năm năm trở lên. Chín công ty con, công ty nào cũng gửi lên lều chõng gần chục cử nhân. Năm nào cũng chừng ấy người đi thi. Chọn ra được ba vị Trạng nguyên, Bảng nhãn, Thám hoa. Kỳ thi vì thế mà gọi là Thi Trạng. Thoạt đầu ban giám đốc có ý kiến phong người đỗ đầu là tiến sĩ. Một cơn sấm động phản kháng. Không. Quyết liệt không. Không đánh đồng danh hiệu trạng của ta với cái học vị ai nghe cũng ngờ vực. Thời buổi tiến sĩ như lợn con, mà toàn là lợn đất, lợn ông tiền, va đập vào nền nhà thực tế là vỡ tan toàn xu lẻ. Trạng của ta vinh danh đích thực. Phải làm hai bài luận, mỗi bài ngồi mòn mán hình vi tính ba tiếng đồng hồ. Thi tiếng Anh Toefl. Thi chỉ số thông minh IQ. Cuối cùng là vấn đáp mặt đối mặt với tổng giám đốc Ta và phó tổng giám đốc Tây. Xem thế, nặng về thi kiểu Tây, câu hỏi theo kiểu trắc nghiệm, cho sẵn mấy câu trả lời, chỉ việc đánh dấu chữ V vào câu trả lời đúng, chớ

quen tay đánh dấu gạch chéo X theo kiểu an nam. Nhưng viết tiểu luận tiếng Việt là rất ta, rất dân tộc. Người Việt bà nhà quê không biết chữ cũng bẻ vắn thành thơ hơn cả người thơ chuyên nghiệp. Làm quân nhân, nghị sĩ, doanh nhân, nhà khoa học tự nhiên vẫn còn mang theo một bầu chất thơ lai láng. Một tổng công ty dinh dưỡng và công nghệ và phần mềm tin học và buôn bán vật liệu công nghiệp mà còn mở cuộc thi trạng. Kỳ thi quan trọng ở hai bài tiểu luận. Bạn hãy khoa học viễn tưởng science fiction tổng công ty vào năm 2010. Bạn hãy khoa học viễn tưởng Hà Nội đúng vào năm ấy, 1000 năm Thăng Long. Chính xác là một kỳ thi quan văn.

Vậy thì lễ phong trạng cũng phải đúng kiểu quan văn. Cổng vào công ty hai bên trụ lớn hai con rồng cao bốn mét đặt làm ở Hàng Mã. Lối vào công ty như lối dẫn vào triều, chẳng đèn kết hoa màu mè sặc sỡ. Đèn lồng Tàu phong cách Chợ Lớn. Đèn lồng Nhật phong cách Hội An. Đèn dầu Hoa Kỳ trên hàng rào men theo vườn thượng uyển, tìm đèn leo lét bóng điện quả nhót. Bấm đúng giờ lành, một cỗ xe song mã chở ba vị tân khoa vào triều. Hai con ngựa thuê của rạp xiếc như hai con chó, oằn lưng rướn người kéo cỗ xe khung sắt loè loẹt lê đến trước cửa chính vào tổng công ty. Trạng nguyên là nữ. Mũ cánh chuồn, áo gấm trạng màu đỏ mượn bên đoàn cải lương. Lùng thùng như gái giả trai đi thi thời phong kiến. Trạng xúng xính xênh xang áo mũ đi lên

giữa hai hàng ghế hội trường. Trờ lý tổng ghé vào tai sếp vua ngồi trên ngai giữa sân khấu: áo mũ trạng là của đàn ông. Để cho đàn bà làm uế tạp áo mũ quan trạng, tổ tiên các cụ quở anh ạ. Vua giật thót, sao cậu không nói sớm, bây giờ bảo nó tụt ra, thay áo dài nữ vào có kịp không?

Vừa lúc bài Lưu Thủy - Kim Tiền tấu lên tung bừng. Tràn ngập âm nhạc cung đình. Các nhạc công chèo trái chiếu ngồi trong hậu trường rộn ràng khởi động sáo nhị nguyệt bầu tam thập lục trống phách. Cờ phướn hai bên hội trường buông xuống lá lơi. Cả một nghìn quần thần trong hội trường đứng dậy, ghé đập bình bịch. Giám đốc tổ chức áo mũ quan văn le te bước ra đọc chiếu của sếp. Mặt căng thẳng gân guốc như người phát ngôn, chỉ sợ đọc sai một chữ học thuộc lòng. Chiếu theo kết quả thi đình, sắc phong danh hiệu Trạng Nguyên NOCO khoá Mậu Thìn cho thị. Ban cho Trạng Thị áo quần hia mũ và bản sắc phong, kèm 3 trăm vạn tiền mặt cùng một suất học bổng trị giá 3 phẩy 2 thiên Mỹ kim.

Bốn dây pháo hai mét nổ liên hồi. Pháo cấm ngoài xã hội, không cấm trong vương quốc của ta. Côngphetti kiểu Tây lấp lánh thả xuống như bụi. Ba vị tân khoa nhận sắc vua ban, bước đến sụp lạy bàn thờ tổ tiên chính giữa sân khấu. Lư hương trầm đồ giả cổ

Trung Quốc nghi ngút. Đâu đâu cũng đồ Trung Quốc, không thì đồ giả Tây của Trung Quốc. Phó giám đốc Tây cũng áo dài gấm đội mũ cánh chuồn làm quan tể tướng, điệu bộ như bò đội nón. Tể tướng Tây cũng phải làm đúng lễ chấp hai tay ngang mày trước vua, rồi sụp lạy trước bàn thờ vinh quy bái tổ. Tổng giám đốc mặt mày nở nang hể hả, trong vương quốc này mày chỉ như sứ thần ngoại quốc, mày cũng phải theo quốc sĩ quốc thể mà quỳ mà lạy mà khấn mà vái. Trạng Thị đã được phong. Giờ đến lúc trạng gắn viên gạch lưu danh trên sân tổng công ty. Đúng kiểu gắn sao lưu danh đào kép điện ảnh trên đường phố Hollywood. Đã có bốn trạng được gắn gạch trước Trạng Thị. Trạng 1 áp tai phải vào miếng thạch cao ướt. Trạng 2 dí cái mũi tẹt của mình vào. Trạng 3 áp vào đó bàn tay trái. Trạng 4 là bàn chân phải. Tay nọ chân kia như xưởng chân tay giả quốc phòng. Lần này Trạng Thị con gái hiện đại vô ý vô tứ bước qua viên thạch cao ướt. Truyền thuyết Thánh Gióng cho kiểu con gái hớ hênh bước qua như thế sao cũng mang thai với thần thánh. Nào có bước qua mà thôi, trạng thị lại còn tự giẫm guốc cao gót vào cái áo gấm trạng rồi ngã phệt xuống đất. Bảnh nhảnh Thảm hoa đi hai bên tức tốc galăng xóc thị lên. Cũng không lên hẳn. Bảnh tính những người thích đùa, họ xóc thị lên một chút rồi đặt phịch thị ngồi bệt lên viên thạch cao ướt. Sáng tạo bất ngờ. Lưu danh khoảnh khắc lịch sử bất ngờ. Trạng nguyên 5 lưu dấu bằng hai múi mông đít

nhòn nhòn.

*

Trạng nguyên nhỏ út quay vào hội trường. Trên sân khấu, ngai vàng và bàn thờ vinh quy bái tổ đã bị dẹp. Cảnh triều đình bây giờ phải nhường sân khấu cho ba nghệ sĩ hài chuyên nghiệp. Hài lên ngôi. Nghệ sĩ hài chỉ một lần lên truyền hình đã có quyền trở thành gương mặt của công chúng. Ngày hội cơ quan xí nghiệp, mời nghệ sĩ hài. Tân gia, mời nghệ sĩ hài. Sinh nhật đứa con gái bảy tuổi, mời nghệ sĩ hài. Phong bì tư gia có khi lên đến dăm ba triệu cho mỗi nghệ sĩ. Tiểu phẩm trò cười, hân cười, nuốt nước bọt mà cười là món mồi không thể thiếu cho mỗi cuộc nhậu tụ tập tiệc tùng.

Bây giờ nó cũng là món khai vị. Sau tiểu phẩm mới đến chương trình chính thức của viện hàn lâm nghệ thuật tổng công ty NOCO. Ba nghệ sĩ hài nhòn mặt truyền hình nhăn nhó làm một tiểu phẩm vòng tránh thai bao cao su Viagra và tất cả các thể loại liên quan đến đẽ đái. Thằng cu lọt lòng mẹ không khóc mà cười sằng sặc như bước vào nhà cười. Cách giải thích cũng mang tính phụ khoa. Chắc chắn trên sân khấu nhà hát thanh niên khán giả đã cười đau bụng. Nhưng đây là vương quốc NOCO. Cả ngàn thần dân bất chấp phép lịch sự xã giao gào toáng lên. Thôi. Thôi. Vào đi. Người ta chỉ nóng ruột chờ cây nhà lá vườn. Trong vương quốc của ta, chỉ có sản phẩm của ta mới là văn nghệ đích

thực. Phản ứng của thần dân trúng ý tổng giám đốc. Ông đã chọn cái tiêu phẩm dở nhất của nhóm nghệ sĩ để cho nghệ thuật chuyên nghiệp phải trở nên lố bịch thảm hại bên cạnh vở diễn của tổng công ty. Ta cứ cho khắp nơi ca hát. Ta chỉ đầu tư động viên khuyến khích văn nghệ quần chúng. Trong công ty của ông, chị em cứ Jingle Bells, không đàn len không thêu ren em cứ làm nhà văn, hầu như chị em rồi chân rồi tay là viết văn. Nghề văn phải trở nên tầm thường. Các cuộc thi văn nghệ tổ chức liên miên. Nghệ thuật phải trở nên tầm thường. Nghệ thuật phải bị nhiều, bị lẫn lộn nhem nhuốc trong cái nồi lẩu hằm bà lằng hổ lớn tạp pí lù. Đến lúc ấy cứ thử hỏi thần dân của ta mà xem, công chúng nào cũng thấy cây nhà lá vườn vừa miệng hơn. Nghệ thuật chỉ là thứ ăn thêm ăn nếm của chúng ta mà có kẻ phải mất cả cuộc đời để theo đuổi chuyên nghiệp. Quả thế. Bùng bùng cả lên. Vở ca kịch Kiều tôn vinh truyền thống văn chương dân tộc. Chào mừng Trạng Thị tân khoa. Sân khấu mở ra cảnh kinh thành. Đằng sau cái cổng Ô Quan Chưởng thấp thoáng trên nền trời tháp Epphen của Pháp, tân cổ dao duyên với Bigben của Anh, thấp thoáng cả bóng ma tòa tháp đôi Mã Nhật Tân. Một kinh thành người chỉ lăm le ăn sống nuốt tươi người. Cả bấy mọi rợ cời trần đóng khổ mũ lông chim xăm trổ văn vận như thổ dân rừng rậm Amadôn. Chúng lảng vảng săn mồi xung quanh Thúy Kiều. Nàng đơn độc đi giữa phố phường, nàng hát điệu One way

ticket. ở nhà quê mới ra em ở nhà quê mới ra, nhìn que kem bốc hơi em tưởng que kem nó sôi ù ù u. Bọn thổ dân rừng rậm Amadôn đồng ca: Vâng tôi nhà quê, vâng tôi nhà quê, xin anh đừng chê, vâng tôi nhà quê đ. biết gì đâu. Khán giả vỗ tay rầm rầm khen cái chữ viết tắt sáng tạo bất ngờ.

Kinh thành đầy cạm bẫy. Bầy dã thú Amadôn bắt Kiều tống vào nhà thổ mụ Tú Bà. Kiều hiện nguyên hình là một cave ăn quà như mỏ khoét. Nàng hát vang với mẹ Tú Bà: Mẹ thịt ngan đi! Mẹ thịt ngan đi! Cho con xin đôi cánh mơ màng, cho con xin mẹ ăn phao câu, cho con xin chén nôt cái đầu, cho con xin cả cái mình ngan. Nàng vang ca thống thiết thế, gu ẩm thực của nàng hóa ra gần gũi với chị em thời thượng hôm nay. Thịt ngan. Kiều mấy lần phản kháng đại náo lầu xanh: Hôm qua em đốt nhà, mẹ đánh em gần chết ớ ơ. Hôm nay mẹ đi xa, một mình em đốt tiếp. Con gà kêu chiêm chiếp, con chó kêu gâu gâu, con mèo kêu như thét, em với nhà đen thui.

Thói tham lam đào mỏ còn bị bóc trần khi Kiều lấy Từ Hải. Viên tướng vai năm tấc rộng thân mười thước cao do phó tổng giám đốc Tây đóng. Kiều lấy chồng Tây. Thế mới lý giải nổi thói đào mỏ như đào hầm từ lúc tóc còn xanh. Ông Tây Từ Hải lúc ấy phải rống lên hát. Tất nhiên là hát pờlâybéc đớp tiếng từ băng cát xét mặt trời dịu êm. Làm người tình mà không lúng liếng, thà làm bà vợ còn hơn. Làm bà vợ mà không chu đáo, thà làm nàng

hầu còn hơn. Hỡi em, em bây giờ là của nợ của anh đó. Hỡi em, hỡi em, em hiện hình một mụ nhà quê - tham tàn. Kết thúc màn ly hôn đẩy ông Tây Từ Hải ra chiến trường, Thúy Kiều được mười vạn đô và một xe hơi.

Kết cục của kẻ đào mỏ ở sông Tiền Đường. Mấy dải lụa xanh nổi sóng. Những con ma cà rồng nanh dài nhỏ máu loe loét xuống ngực đứng làm dàn đồng ca bên tả. Thổ dân Amadôn bơi nhô nổi đầy người làm dàn đồng ca bên hữu. Theo kiểu dàn đồng ca bi kịch Hy Lạp. Thúy Kiều áo choàng hoen ố bước ra cầu xin trời đất. Dàn đồng ca rên rỉ. Em ơi nghe chẳng nhạc réo rắt, trong muôn xe tang, trong muôn cánh hoa, trong muôn điệu văn ngọt ngào lời yêu thương. Sau mỗi điệu văn là một người chết trương. Hú hét. Gào thét. Ghé bật thành thành. Kích động cực độ. Bravo. Hoan hô. Hoan hô viện hàn lâm nghệ thuật NOCO. Đám văn nghệ sĩ chuyên nghiệp ngồi tại chỗ giờ cao bảng điểm. Chín phẩy năm. Tất nhiên nghệ thuật không bao giờ có điểm mười toàn bích. Chín phẩy năm. Năm phải chín. Sao giám khảo nào cũng thích chín phẩy năm nhỉ? Phóng viên báo tổng công ty phỏng vấn tại chỗ mấy nghệ sĩ nhà văn có mặt. Nhóm nghệ sĩ hài chuyên nghiệp lu mờ thảm hại. Cả ba nghệ sĩ tranh nhau phát biểu. Tự biên tự diễn mà như các bạn chúng tôi mất nghiệp. Tự biên tự diễn mà như các bạn, cánh chuyên nghiệp chúng tôi phải gọi bằng cụ. Đây là đáy lòng chúng tôi nói. Đây là con tim chúng

tôi nói. Các bạn đã làm cho cả nền nghệ thuật chuyên nghiệp của chúng ta phải hổ thẹn, phải khóc thét lên vì thua kém. Tổng giám đốc vua vô đũa bành bạch tự thưởng. Thấy chưa, chuyên nghiệp chúng nó không khen ai bao giờ mà bây giờ phải cay đắng thừa nhận. Hãnh diện. Hãnh tiến. Kiêu kỳ. Làm chủ cả trang oép trên intonet còn được thì cái gì cũng là chuyện vặt, cái gì cũng nhỏ như con thỏ trên đồng cỏ. Cái gì cũng phải lòi ra mà đùa mà nhờn cho nó hết cả nghiêm nghị đạo mạo đi. Trợ lý té nước theo mưa, thế hệ trẻ công ty bây giờ nhiều đứa thiên tài đích thực anh ạ. Tính tếu táo bày trò mô phỏng xuyên tạc bài hát được định nghĩa là thiên tài. Phó tổng giám đốc Tây phần son còn choen choét bị lây cái kích động nói giọng an nam, chuyên nghiệp Bờ rô tuây ở Mỹ cũng chỉ thế này mà thôi.

*

Vở diễn kết thúc năm giờ chiều. Hai xe buýt Hàn Quốc bốc toàn bộ tám chục viện sĩ hàn lâm văn học NOCO đi về một bãi biển phía nam. Sau văn nghệ là trại sáng tác của cánh văn học. Khéo chọn ngày. Rằm tháng bảy. Trăng rải ánh lân tinh lên mặt sóng. Cả thị trấn bãi biển vừa nô nức bán hàng vừa cúng rằm xá tội vong nhân. Xá tội cho tất cả những gì chúng con làm. Chị em karaoke túa ra tùm tùm trước những cửa tiệm, ao ước nhìn hai cái xe đồ xuống bao nhiêu là khách, hàng nhìn khách, khách nhìn hàng. Đúng như trong cái hoạt cảnh ở công ty ban chiều. Đám

cave hướng vào các văn sĩ thi sĩ công ty mà hát đồng ca. Đàn ông nó tiến thì mình giật lùi, đàn ông nó lùi thì mình giật tiến. Bốn chàng đô con nhất đoàn té ra là thi sĩ cả bốn. Bốn thi sĩ to vùn vụt nghe đám cave hát thì ré lên cười sượng. Đốt một đồng lửa ngoài bãi biển. Mang theo mấy chai rượu và mực nướng. Rủ nhau từng tốp văn sĩ quây quần. Đám cave không lại gần, chỉ dám đứng xa mà trông ngóng.

Gã là nhà văn chuyên nghiệp được tổng công ty mời góp ý cho cánh nhà văn của họ. Buổi sáng, xe đến đón gã. Bước ra một nàng đẹp như tiên, bé tí xiu như con sên sên sên sên mây lên công chúa mây múa tao xem. Nàng phủ đầu ngay, anh sẽ thấy trại sáng tác văn học chúng em đúng là một trại cá sấu của anh. Nhưng được cái văn chương làm cho cá sấu chúng em có vẻ đẹp tâm hồn. Quả thật. Học thức gã đã chứng kiến trong lễ phong trạng. Tài năng gã đã thấy trong vở ca kịch. Tâm hồn thì bây giờ đang dần dần phát lộ e ấp.

Bốn chàng thi sĩ, hình hài đô con mà thơ rất ướt. Hơi một tí thì khóc trong thơ. Hơi một tí thì cho tôi hôn cái này, cho tôi yêu cái nọ, cho tôi cầm cái ấy, cho tôi nắm cái kia. Của em. Trên thân thể em. Nhưng mà toàn là những cảm xúc thanh cao trong trẻo nguyên vẹn. Nhìn thanh niên trẻ trung đẹp giai khổ khổ tự giới thiệu là nhà thơ, không bao giờ gã xưa được cảm giác ái ngại. Hình hài ấy phong độ ấy mà thơ ca thì phí một đời trai. Gã

chưa kịp nói cảm tưởng của mình thì cánh văn xuôi công ty đã xúm vào bình đầu. Các ông quên tổng công ty mình tên là NOCO, Nô là anh Nô, Cô đây là Thị Mầu, đúng phong cách thơ Nô Cô phải là thơ nô thơ đủ. Bao giờ chả vậy. Thơ âm tính. Văn xuôi dương tính. Nhỏ nhen lật vặt tầm thường ghen ghét đố kỵ. Văn xuôi bao giờ chả chê thơ. Làm nghề bình thường không nổi phải đi làm thơ. Làm thơ thất bại đổi sang làm văn. Làm văn thất bại đổi sang làm phê bình. Làm phê bình thất bại đi giảng văn. Cứ thế vòng tuần hoàn bất tận trở về điểm làm người bình thường. Một chu trình lành làm gạo vỡ làm muối, cái gì cũng dùng được. Ghen ghét đố kỵ xúc xiểm là phải. Bốn thi sĩ đô vật đọc xong thơ, thoả mãn dục vọng xuất bản miệng, bỏ đi dọc bờ biển rồi mất hút. Xong phần thanh cao họ rủ nhau đi đọc thơ cho tôi hôn cho tôi xin với đàn em gái đang mong chờ trong các tiệm karaoke. Chỉ còn lại cánh văn xuôi với các nữ thi sĩ. Gã thoáng nghĩ đến câu cô Tiên Sên ban sáng về trại cá sấu. Trăng làm dịu đi những nét trên mặt các nữ sĩ, nhưng không phải là cô Tiên Sên không có lý. Đàn bà con gái không đan len không thêu ren không chuyên cần nữ công gia chánh mà đắm đuối viết văn hoạt động xã hội, dám bảo khoản chồng có đủ bốn C: chậm, chê, chết, chạy. Đến giờ gã mới nhận ra cô Trạng Thị. Thì ra cô không chỉ có học vấn mà còn là nhà văn xuôi. Lễ phong trạng cô lùng thùng áo mũ giả trai. Bây giờ cô là trai thật. Bụng dán vào lưng.

Một thứ văn xuôi lép kẹp cá mắm. Cô kể gã nghe tóm tắt nội dung cái truyện ngắn ngày mai cô sẽ đọc trước trại. Cái đoạn nàng chết trên bãi biển đêm trăng cô nên chọn giọng đọc nào. Thật khô khốc lạnh lẽo. Thật ai oán bi thương. Hay ngân nga như tiếng chuông nhà thờ? Gã tránh trả lời bằng câu các cụ nhà ta bảo hồng nhan bạc mệnh. Tài hoa cũng bạc mệnh. Cô co rúm cái cơ thể trước sau như một thật thà bảo cô rất sợ bạc mệnh trước khi kịp công hiến thật nhiều cho nhân loại.

Hóa ra cô cũng nhẹ dạ, thực bụng tin là mình hồng nhan, thực bụng tin là mình tài hoa. Nhẹ dạ như cả tổng công ty thực bụng tin vào câu của mấy nghệ sĩ hài ban chiều. Đúng lúc chuông nhà thờ vang động trong thị trấn. Lúc này xe họ đã đi vòng quanh thị trấn đếm được gần chục cái nhà thờ. Có cả nhà thờ bình dân mái tôn, tất nhiên nhà thờ mái tôn không có tranh tường và tranh vòm mái. Quãng đường men xứ đạo thỉnh thoảng lại gặp một dòng chữ lớn trên tường. Danh ngôn: Ai tin ta sẽ sống đời đời.

Hãy thương họ, họ đâu có biết việc họ làm.

Trạng Thị vẫn co rúm người thực lòng tin rằng mình bạc mệnh. Bây giờ cả chuông lớn chuông bé, nhà thờ mái vòm nhà thờ mái tôn cũng đều đồng loạt vang động.